

LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA I LA FUNDACIÓ CAÑADA BLANCH CREEN UNA CÀTEDRA DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA

Dolors Palau*

Jorge Wagensberg, director del Museu de la Ciència de Barcelona, proposa un experiment per mesurar la distància entre el discurs científic i la conversa de cafè: “Si gravem els diàlegs que s’escolten cada matí en una cafeteria comprovarem que el futbol ocupa la primera plaça en la llista de temes, en canvi, fins al lloc 40 o 50, no trobaríem cap qüestió científica.” L’exemple pràctic del professor de la Universitat de Barcelona és una forma d’evidenciar la contradicció entre “la forma de coneixement que més impacte té en la vida quotidiana” i el seu escàs ressò entre els ciutadans. La Càtedra de Divulgació i Comunicació Pública de la Ciència, creada per la Universitat de València i la Fundació Cañada Blanch, naix precisament amb la vocació de superar aquesta llunyania i acostar a la societat els misteris d’una matèria que li toca de ben a prop.

El responsable del museu de les ciències més veterà de l’estat –compleix vint anys en 2002– ha passat una dècada demostrant que, lluny de les pors que desperta, la ciència resulta tan “estimulant i divertida” que convida a beure de les seues fonts, fins i tot, a l’anomenada indústria de l’oci. És per això que aposta per convertir la divulgació de la ciència, moltes vegades deshumanitzada, en “una fàbrica d’estímul”, capaç de canviar l’estat d’ànim del visitant d’un museu o fer entrar aquesta matèria en les preocupacions diàries. De la mateixa manera que ha anat obrint camí Wagensberg, la nova càtedra es proposa, des de l’àmbit universitari, difondre el coneixement científic en la societat a través d’activitats docents i investigadores, de la mà d’experts i professors del món acadèmic.

La Càtedra de Divulgació Científica és una iniciativa innovadora en l’àmbit europeu. Només té un prece-

dent a la Universitat d’Oxford, la Public Understanding of Science, dirigida pel científic Richard Dawkins, un dels biòlegs evolucionistes més polèmics i autor, entre d’altres, de llibres com *El gen egoísta* o *Destejendo el arco iris*. La nova proposta de la Universitat segueix les passes de la Càtedra de Pensament Contemporani, iniciada fa set anys juntament amb la Fundació Cañada Blanch, i s’inscriu, segons va recordar l’extractor Pedro Ruiz durant la presentació, en la línia de treball iniciada per la Universitat de València en els darrers anys. S’hi emmarquen, va dir, iniciatives destinades a la divulgació de la ciència com la Setmana Europea de la Ciència i la Tecnologia, el premi atorgat en col·laboració amb l’Editorial Bromera o la revista MÈTODE.

L’activitat docent de la càtedra inclourà cursos per a estudiants de segon i tercer cicle, a càrrec de profes-

sors visitants escollits entre especialistes en comunicació pública de la ciència i reconeguts divulgadors científics. A més d’alumnes de carreres científiques o tecnològiques, la iniciativa es posa en marxa amb una vocació interdisciplinària i s’adreça també a estudiants de Periodisme i Comunicació Audiovisual. Precisament el pla d’estudis de la primera ofereix un itinerari científic destinat a formar periodistes especialitzats en la divulgació de la ciència. La càtedra promou també la investigació en l’àmbit temàtic que abraça i la difu-

sió, a través de conferències i debats, del treball que es desenvolupa als diferents centres vinculats a la Universitat. La càtedra gaudeix del patrocini de la Caixa d’Estalvis del Mediterrani (CAM), que aporta 36.060 euros per a les activitats d’enguany.

En la seua intervenció, Jorge Wagensberg va defensar que l’èxit de la divulgació científica es mesura

«LA CÀTEDRA PROMOU TAMBÉ LA INVESTIGACIÓ EN L’ÀMBIT TEMÀTIC QUE ABRAÇA I LA DIFUSIÓ, A TRAVÉS DE CONFERÈNCIES I DEBATS, DEL TREBALL QUE ES DESENVOLUPA ALS DIFERENTS CENTRES VINCULATS A LA UNIVERSITAT. LA CÀTEDRA GAUDEIX DEL PATROCINI DE LA CAIXA D’ESTALVIS DEL MEDITERRANI (CAM)»

En les fotografies, diversos moments de la signatura del conveni, amb el llavors rector Pedro Ruiz, el president de la fundació Cañada Blanch, Carlos Pascual i el ex vicerector de Cultura, Juli Peretó. A l'esquerra, Jorge Wagensberg, director del Museu de la Ciència de Barcelona. (Fotos: Miguel Lorenzo.)

en funció del nombre de converses que és capaç de generar, en la capacitat de canviar la vida, de marcar un abans i un després en la vida del visitant d'una exposició. El responsable del Museu de la Ciència de Barcelona aposta per dissenyar aquestes estratègies des del terreny de les emocions. “El museòleg ha d'arrencar al científic emocions i, a partir d'aquestes, anar als llibres i als experts, no a l'inrevés.” Per això no dubta a buscar, fins a completar una seqüència de nou metres, el rastre d'un fòsil trobat en una fira de Tucson, o a aprofitar el potencial del teatre per acostar la ciència al ciutadà. “La natura –apuntava– no té cap culpa de la divisió en plans d'estudis. Cal anar a la recerca interdisciplinària.”

Wagensberg opina que la divulgació de la ciència només es pot fer aprofitant els seus mètodes, basats en “l'objectivitat, la intel·ligibilitat i la dialèctica”. “La ciència és conversa i el científic experimenta conversant amb la natura, provoca, experimenta, espera que responga i torna a preguntar-li.” De la mateixa manera, assegurava, ha d'actuar-se en el camp de la divulgació, que no pot limitar-se a transmetre dades sinó que ha d'intentar “difondre una forma científica de pensar”. El professor de Física de la Universitat de Barcelona va advocar per uns museus que troben el seu lloc sense aspirar a imitar el món acadèmic ni caure en les temptacions de l'espectacularització. “Un museu de la ciència no ha de ser un parc temàtic, ni un lloc on es classifiquen i cataloguen un nombre inmens de troballes sense cap explicació, que no comuniquen, ni provoquen el debat ni el diàleg científic”, va indicar. En la seua opinió, “una bona exposició mai no es pot substituir per un llibre, una pel·lícula o

una conferència. Una bona exposició dóna set, de llibres, de pel·lícules, de conferències”. Sí, després de recórrer una exposició, s'aconsegueix que el visitant perda la por a entrar en una llibreria, acostar-se al racó de llibres de ciència i agafar-ne un, s'haurà donat, afirmava, “el primer colp de gong”.

Més enllà d'altres consideracions, Jorge Wagensberg creu que la distància que separa la comunitat científica dels ciutadans constitueix, en el fons, “un problema d'ordre democràtic, una contradicció essencial de la democràcia moderna”. Segons manifestava, “l'estímul a favor de la creació d'opinió pública científica és un requeriment del sistema democràtic”. En aquest camí conflueixen també les aspiracions de la nova Càtedra de Divulgació de la Ciència, que comença amb la voluntat de contribuir a resoldre la paradoxa formulada a l'obra *Història del Segle XX* per Eric Hobsbawm: “Cap altre període de la història ha estat més impregnat de les ciències naturals, ni n'ha depengut tant com el segle xx. No obstant això, cap altre període, des de la retractació de Galileu, s'hi ha sentit menys a gust.”

*Professora associada de Periodisme, Universitat de València